

შეიარაღებული კონფლიქტების დროს კიბერშეტევების მავნე ზეგავლენა ქალთა უსაფრთხოებასა და განათლებაზე

ლიზი თვალაბიშვილი

რედაქტორი: პროფესორი მაგდა ცინცაძე

აბსტრაქტი

ინტერნეტი უსაფრთხო სივრცე არასდროს ყოფილა, თუმცა ბოლო დროს გლობალური მიღწევებიდან გამომდინარე კიბერშეტევების რიცხვმა საგრძნობლად იმატა, რაც ნებისმიერი ქვეყნისთვის თუ პირისთვის დიდ საფრთხეებს აჩენს. იმის მიუხედავად, რომ ამ თემის განხილვა მრავალი პერსპექტივიდან შეიძლება, შეიარაღებული კონფლიქტებისას კიბერუსაფრთხოებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, არა მარტო სახელმწიფო უშიშროების მიზნებისათვის, არამედ ასევე გენდერული ნიშნით არსებული გამოწვევებისა და დაბრკოლებების უკეთ დასაზრუნავად და გასაანალიზებლად. შეიარაღებულ კონფლიქტებში ქალები, და ასევე ბავშვებიც, ყოველთვის იყო „სუსტი“ სამიზნე, შესაბამისად ადვილი იყო მათი დახმარებით სხვადასხვა მავნებლური ზემოქმედების განხორციელება საზოგადოებაზე. ამ თემაზე მსჯელობისას შევხებით საკითხებს რა ზიანს იღებენ ქალები კონფლიქტების ესკალაციისას, როდესაც სახელმწიფოები ომის ერთ-ერთ ხერხად იყენებენ ინტერნეტის/სამაუწყებლო საშუალებების გათიშვას. მთელი ეს პროცესი დიდ ზეგავლენას ახდენს ქალების ფიზიკურ უსაფრთხოებაზე, განათლებასა და პროფესიულ/ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. ინტერნეტ მაუწყებლობის გათიშვით საზოგადოება, და განსაკუთრებით ქალები, იქცევიან ხელმისაწვდომ მართულ იარაღად, ისინი იმყოფებიან ინფორმაციულ ვაკუუმში და ადამიანის უფლებათა მასობრივი დარღვევა რჩება მსოფლიო ყურადღების მიღმა.

შესავალი

გენდერული საკითხები საერთაშორისო კიბერუსაფრთხოებაში უმნიშვნელოვანესია. ის აყალიბებს და გავლენას ახდენს ჩვენს ქვეყანაზე ონლაინ, განსაზღვრავს ხელმისაწვდომობასა და შესაძლებლობებს და არის დაუცველობის ფაქტორი, იქნება ეს რეალური თუ ადრეული. შედეგად, მავნე კიბერ ოპერაციებმა შეიძლება განსხვავებულად იმოქმედოს ადამიანებზე მათი გენდერული იდენტობის ან გამოხატვის მიხედვით. ნაჩვენებია, რომ ონლაინ გენდერული დინამიკა აძლიერებს ან აფართოებს ოფლაინ სამყაროს სოციალურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და პოლიტიკურ სტრუქტურებს. იმის გამო, რომ გენდერი გავლენას ახდენს იმაზე, თუ როგორ უყურებენ ადამიანები და საზოგადოებები იარაღს, ომს და მილიტარიზმს, საერთაშორისო კიბერუსაფრთხოების გენდერულ ანალიზს შეუძლია უფრო მეტი ნაკლოვანი წარმოდგენა წარმოშვას ამ საკითხთა დინამიკის მიმართ, რომელიც აყალიბებს პოლიტიკასა და პრაქტიკას ამ სფეროში.

თუმცა, ბევრი რამ, რაც ცნობილია გენდერისა და კიბერუსაფრთხოების შესახებ, მომდინარეობს ონლაინ გენდერული ძალადობის (GBV) და გენდერული უთანასწორობის შესახებ კვლევებიდან საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (ICT) სექტორში. მზარდი აღიარება ხდება, რომ ონლაინ გენდერული ძალადობა ფესვგადგმულია სქესთა შორის ძალაუფლების ისტორიულ და სტრუქტურულ უთანასწორობაში, რომელიც უნდა მოგვარდეს, როგორც ქალთა ადამიანის უფლებების რეალიზაციის უფრო ფართო ძალისხმევების ნაწილი. საერთაშორისო დონეზე, ადამიანის უფლებები და „საერთაშორისო

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

უსაფრთხოება“ ზოგჯერ ცალკე განიხილება, რაც იმას ნიშნავს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანის უფლებები მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული საერთაშორისო კიბერუსაფრთხოების განხილვისას, რეალობა ის არის, რომ ეს იშვიათად ხდება. შედეგად, სულ უფრო ნაკლებია ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ როგორ მოქმედებს სახელმწიფოებს შორის მავნე საერთაშორისო კიბერ ოპერაციები ადამიანებზე სქესის ან სხვა მახასიათებლების მიხედვით, რამაც შეიძლება ისინი გახადოს დაუცველი. მიუხედავად იმისა, რომ მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იქნა გადადგმული ადამიანის უფლებათა ჩარჩოს გამოყენებადობის აღიარებაში ქალთა მიმართ მუქარისა და ძალადობის მიმართ ციფრულ კონტექსტში, მათ შორის რეზოლუციები და რეკომენდაციები ავტორიტეტული უფლებადამცველი ორგანოებიდან, საერთაშორისო კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილებები ძირითადად შეუსწავლელია. ამ სტატიის მიზანია შეავსოს ეს ხარვეზი.

დასაწყისისთვის, სქესი არ არის ბიოლოგიურ სქესთა ურთიერთშემცველი (ანუ მამრობითი, ქალი, ინტერსქესი). გენდერი ეხება როლებს, ქცევებს, აქტივობებს, თვისებებსა და შესაძლებლობებს, რომლებიც ნებისმიერ საზოგადოებას მიაჩნია შესაფერისად გოგოებისა და ბიჭებისთვის, ქალებისა და მამაკაცებისთვის. სქესი ურთიერთქმედებს, მაგრამ განსხვავდება ბიოლოგიური სქესის ბინარული კატეგორიებისგან. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ გენდერული ცნებები განსაზღვრავს ვის აქვს ძალაუფლება ოჯახში, საზოგადოებაში თუ გლობალურ საქმეებშიც კი.

ამგვარად, გენდერულ ანალიზს, რომელიც ზოგჯერ აღწერილია როგორც გენდერული პერსპექტივის გამოყენება, შეუძლია ნათელი მოჰფინოს შეიარაღებული ძალადობისა და კონფლიქტის მნიშვნელოვან ნიმუშებს და როგორ განსხვავებულად განიხილება ისინი სქესის მიხედვით. გენდერული ანალიზი სვამს კითხვებს იმის შესახებ, თუ რამდენად განსხვავებულია გამოცდილება ადამიანისთვის, მათი გენდერული იდენტობიდან გამომდინარე, და იკვლევს სქესებს შორის ურთიერთობებს, მათ შორის რას ნიშნავს ეს ძალაუფლებისთვის, წვდომისა და შეზღუდვებისთვის.

კიბერ ინციდენტების დიფერენციალური გავლენა სქესის მიხედვით

ცნობილია, რომ საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების კონფლიქტები და სხვა საფრთხეები განსაკუთრებით და არაპროპორციულად მოქმედებს ქალებზე. მიუხედავად იმისა, რომ კაცები ხშირად კომბატანტებს წარმოადგენენ, ქალები ნაკლებად ხილულნი არიან ან წარმოადგენენ სამიზნეებს მხოლოდ იმის გამო, რომ ქალები არიან. საფრთხეები, რომლებსაც ქალები აწყდებიან კიბერსივრცეში, არ შეიძლება ადვილად და მკაფიოდ გამოიყოს მათი რეალური ცხოვრებისეული გამოცდილებიდან. გენდერული ძალადობა ინტერნეტში მუდმივი პრობლემაა, რასაც მოწმობს ის ფაქტი, რომ ქალებთან ონლაინ ურთიერთობა შეიძლება გადაიზარდოს მათ გაუპატიურებაში, სიკვდილსა და დაბომბვის მუქარაშიც კი. მონაცემთა დარღვევის ან პერსონალური იდენტიფიცირებადი ინფორმაციის მიზანმიმართული გამჟღავნების შემთხვევაშიც კი, რომელიც არ არის განკუთვნილი ქალებისთვის, ქალებმა შეიძლება განიცადონ განსხვავებული შედეგები ძირითადი უთანასწორობისა და დისკრიმინაციის გამო.

მიუხედავად იმისა, რომ ინტერნეტის გამორთვა ძირითადად გამოიყენება მთავრობების მიერ, როგორც იარაღი მათი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი ადამიანების წინააღმდეგ, ისინი ასევე გამოიყენება როგორც ტაქტიკა სხვა პოპულაციების წინააღმდეგ კონფლიქტების დროს, როგორცაა რუსეთის მიერ ყირიმში ინტერნეტის გათიშვა 2016 წელს, ასევე კიბერკრიმინალების მიერ ტრანსსასაზღვრო კიბერშეტევები, როგორცაა ლიბერიაზე თავდასხმა 2016 წელს.

ინტერნეტის გამორთვა შეიძლება განისაზღვროს, როგორც „ინტერნეტის ან ელექტრონული კომუნიკაციების მიზანმიმართული შეფერხება, რაც მას მიუწვდომელს ან ფაქტობრივად გამოუსადეგარს ხდის განსაზღვრული მოსახლეობის ან მდებარეობისთვის,

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

ხშირად ინფორმაციის ნაკადის გასაკონტროლებლად“. გაეროს ადამიანის უფლებათა საბჭომ (HRC) ცალსახად დაგმო „ინტერნეტში ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის ან გავრცელების განზრახ აღკვეთის ან გავრცელების მიზნით გამოყენებული ზომები, რაც არღვევს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო კანონმდებლობას“ და მოუწოდებს ყველა სახელმწიფოს „თავი შეიკავონ და შეწყვიტონ ასეთი ზომების გამოყენებისაგან“. ამ კვლევაში გამოკვლეული ინტერნეტის გამორთვები მოიცავს როგორც ხანგრძლივ, ისე ხანმოკლე გამორთვას, პოპულარულ სოციალურ მედიასა და საკომუნიკაციო პლატფორმების აკრძალვას და კომუნიკაციების სრულ გათიშვას, ასევე გამორთვას, რომელიც ხდება კონფლიქტებისა და პოლიტიკური აჯანყების სხვა ფორმების დროს. უმეტესწილად, ინტერნეტის გამორთვა არის ბლავგი ინსტრუმენტები, რომლებიც ზიანს აყენებს მთელ საზოგადოებას. თუმცა, საზოგადოებაში ძალაუფლების განსხვავებებისა და ქალების ინტერნეტის გამოყენების სპეციფიკური გზების გამო, კვლევამ აჩვენა, რომ ინტერნეტის გამორთვას აქვს გენდერული გავლენა.

ომებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების დროს ინტერნეტის გამორთვა საფრთხეს უქმნის სიცოცხლეს, ხელს უშლის სასიცოცხლო მნიშვნელობის ინფორმაციაზე წვდომას და ამძაფრებს ჰუმანიტარულ კრიზისებს. სუდანში მიმდინარე სასტიკი ძალადობის ფონზე, ინტერნეტის მუდმივი გამორთვა საერთაშორისო სამართლის აშკარა დარღვევაა.

მას შემდეგ, რაც კონფლიქტი დაიწყო 2023 წლის აპრილში, სწრაფი მხარდაჭერის ძალებმა (RSF) და სუდანის შეიარაღებულმა ძალებმა (SAF) გათიშეს ინტერნეტი, როგორც მეტოქე ფრაქციის მიერ კონტროლირებად ტერიტორიებზე ინფორმაციის ნაკადების დაბლოკვის საშუალება. ეს აუარესებს ისედაც მძიმე ჰუმანიტარულ კრიზისს, რომელმაც დაღუპა სულ მცირე 13,000 ადამიანი და იძულებით გადაადგილა ცხრა მილიონზე მეტი; ეს არის ყველაზე დიდი შიდა გადაადგილების კრიზისი მსოფლიოში.

ინტერნეტის მიმდინარე გამორთვამ შექმნა მნიშვნელოვანი გამოწვევები სასწრაფო და ჰუმანიტარული დახმარებისთვის. გათიშვის შედეგად, სუდანის არაერთმა საელჩომ და საკონსულომ შეუჩერა საკონსულო მომსახურება სუდანის თემებს. უფრო რთული გახდა უსაფრთხო მარშრუტების შესახებ მნიშვნელოვანი ინფორმაციაზე წვდომა, ასევე ფულის გადარიცხვა ან ელექტრონული საფულეების გამოყენება, რომლებსაც სუდანში ბევრი იყენებს. ოჯახის წევრებთან და ახლობლებთან მოწყვეტა და მათი კეთილდღეობისა თუ ადგილსამყოფელის შემოწმების შეუძლებლობა ასევე ადამიანებს ტანჯვას აყენებს.

საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი კრძალავს ინტერნეტით წვდომის შეფერხებას და მიზანმიმართულ თავდასხმებს სამოქალაქო სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურაზე, როგორც კოლექტიური სასჯელი ან შურისძიება დაცული კატეგორიის ადამიანებზე. კონფლიქტის დროს, რომელიც საფრთხეს უქმნის მშვიდობიანი მოსახლეობის უსაფრთხოებას, ინტერნეტისა და სატელეკომუნიკაციო სერვისების გათიშვა განიხილა სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლომ მშვიდობიანი მოსახლეობის მკვლელობისა და დევნის შემდეგ და აღიარა, როგორც კაცობრიობის წინააღმდეგ შესაძლო დანაშაულის ნიშანი.

მიმდინარე სისასტიკეების შესახებ მრავალი მოხსენების გათვალისწინებით, ICC-მ დაიწყო ახალი გამოძიება სუდანში 2023 წლის ივლისში. 2023 წლის ოქტომბერში გაეროს ადამიანის უფლებათა საბჭომ ასევე დააარსა დამოუკიდებელი საერთაშორისო ფაქტების დამდგენი მისია, რათა გამოიძიოს ადამიანის უფლებების სავარაუდო დარღვევები და ომის დანაშაულები სუდანში. ეს ხაზს უსვამს კომუნიკაციის ხაზების შენარჩუნების მნიშვნელობას, რათა ხელი შეუწყოს ძალადობის დოკუმენტაციას და პოტენციურად თავიდან აიცილოს შემდგომი დანაშაულები.

ჩვენ ყველამ ვიცით, რომ ინტერნეტის გამორთვა არღვევს ადამიანის უფლებებს და ართმევს ადამიანებს სიცოცხლეს და საარსებო წყაროს მთელ მსოფლიოში, ეს ასევე უარყოფს მათ კრიტიკულ შესაძლებლობებს და ამძაფრებს უთანასწორობასა და

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

უსამართლობას, რომელთაც ისინი უკვე განიცდიან. ძალიან საინტერესოა, რომ: 1) ონლაინ მყოფ მამაკაცებს უფრო აქვთ ის, რასაც Web Foundation უწოდებს „მნიშვნელოვან კავშირს“, ვიდრე ქალებს, რომლებიც ონლაინ არიან, 2) უგანდაში, სადაც ბევრი ქალი მართავს მცირე ონლაინ ბიზნესს, ინტერნეტის ერთმა შეწყვეტამ შეიძლება გამოიწვიოს ფინანსური ზარალი მილიონამდე უგანდური შილინგის სახით (280 აშშ დოლარის ექვივალენტი) მისი მასშტაბის მიხედვით, 3) ქალები მანიპურში, ინდოეთში, არა მხოლოდ კარგავენ შემოსავალს ინტერნეტის გამორთვის დროს - გამორთვა დიდ გავლენას ახდენს მათი ცხოვრების ყველა ასპექტზე, გავლენას ახდენს ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე, არღვევს სამუშაო-ცხოვრების ბალანსს და ზღუდავს მათ უნარს ადვოკატირდეს ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებზე, როგორცაა ბავშვებით ვაჭრობა და ოჯახში ძალადობა, 4) ბევრ ქვეყანაში ინტერნეტის გამორთვა არ აძლევს ქალებს წვდომას მათ რეპროდუქციულ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მთავარ წყაროზე, რადგან ეს თემები ტაბუდადებულია, მათ შორის მენსტრუაციის, ძუძუთი კვებისა და ბავშვის მოვლის, ორსულობისა და აბორტის შესახებ, 5) ინტერნეტის გამორთვა ქალებს ართმევს კარიერულ შესაძლებლობებს და აფერხებს მათ ძალისხმევას, მისცენ ახალგაზრდა გოგონებსა და სხვა ქალებს რთული როლების შესრულების მოტივაცია.

მთავრობები, რომლებიც მიზანმიმართულად თიშავენ ინტერნეტს, ირჩევენ კიდევ უფრო გააფართოონ გენდერული ციფრული განხეთქილება, გააღრმავონ არსებული უთანასწორობა და ჩაახშო ქალთა ეკონომიკური განვითარება. გაეროს ანგარიშში 2016-დან 2021 წლამდე 931 ინტერნეტის შეფერხება მოხდა 74 ქვეყანაში, ზოგიერთ ქვეყანაში კომუნიკაციებს არაერთხელ და დიდი ხნის განმავლობაში ბლოკავდნენ, და სულ მცირე 225 გამორთვა დაფიქსირდა საზოგადოებრივ, პოლიტიკურ ან ეკონომიკურ უკმაყოფილებასთან დაკავშირებული დემონსტრაციების დროს.

წამოიჭრა რამდენიმე თემა იმის შესახებ, თუ როგორ მოქმედებს სქესი ქალების გამოცდილებაზე ინტერნეტის გამორთვის დროს, ესენია: პირადი უსაფრთხოება, პროფესიული/ეკონომიკური გავლენა, ემოციური კეთილდღეობა და განათლება.

პირადი უსაფრთხოება

ინტერნეტის გათიშვის შესახებ ინფორმაცია ასევე დაფიქსირდა მაშინ, როდესაც მთავრობები აწარმოებდნენ უსაფრთხოების ოპერაციებს, რაც სერიოზულად ზღუდავდა ადამიანის უფლებების მონიტორინგსა და მოხსენებას. შეიარაღებულ კონფლიქტებსა და მასობრივი დემონსტრაციების დროს ადამიანების წარუმატებლობამ დაუკავშირდნენ და დაუყონებლივ შეატყობინონ ძალადობრივი ქმედებების შესახებ, როგორც ჩანს, ხელი შეუწყო შემდგომ არასტაბილურობასა და ძალადობას, მათ შორის ადამიანის უფლებების სერიოზულ დარღვევას.

ქალების მიმართ ფიზიკური ძალადობა საჯაროდ გავრცელებულია მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში. ერთ-ერთმა ინტერვიუერმა მოიყვანა თეირანში ნაცნობის მაგალითი, 30 წლამდე მარტოხელა ქალი, რომელიც 2019 წლის ბოლოს საპროტესტო აქციების დროს საკმაოდ ძალადობრივი ადგილის მახლობლად ცხოვრობდა, სადაც ქალები დააკავეს და თავს დაესხნენ, როდესაც ხელისუფლებამ პროტესტის დროს ინტერნეტი გათიშა, ამ ყოველივემ ქალისთვის შეუძლებელი გახადა კონტაქტის დამყარება. ქალმა განაცხადა, რომ თავს იზოლირებულად გრძობდა და გარეთ გასვლის ემინოდა. პაკისტანის ფედერალურ ადმინისტრირებად ტომობრივ რაიონებში, ან FATA, სადაც ინტერნეტი 2016 წლიდან შეწყდა, ადამიანებს შეეძლოთ ინტერნეტ კაფეებში შესვლა ფიქსირებული ფართოზოლოვანი ქსელის შეწყვეტამდე, მაგრამ კაცები ხელს უშლიდნენ ქალებს ინტერნეტ კაფეების მონახულებაში, რაც ძალიან მტრული გარემოს შექმნაში გამოიხატებოდა.

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

ინტერნეტის ნაწილობრივი გათიშვის დროს ადამიანებს შეუძლიათ იპოვონ ინტერნეტთან წვდომის გზები, მაგრამ შეიძლება არ ჰქონდეთ წვდომა საკომუნიკაციო არხების სრულ დიაპაზონზე, რომლებსაც ისინი ეყრდნობიან. ადამიანებისთვის, რომლებიც ეყრდნობიან უსაფრთხო საკომუნიკაციო არხებს მათი სექსუალური ორიენტაციის ან გენდერული იდენტობის გამო, მაგალითად, დაშიფრული კომუნიკაციებისგან მოწყვეტა შეიძლება იყოს საფრთხე მათი უსაფრთხოებისთვის. ქვეყანაში, სადაც გეი ურთიერთობები კრიმინალიზებულია, დაშიფრული საკომუნიკაციო სერვისებზე წვდომის არქონა საფრთხის შემცველი და სიცოცხლისთვის საშიშია.

პროფესიული/ეკონომიკური გავლენა

ინტერნეტის გამორთვა ასევე იწვევს დიდ ეკონომიკურ ხარჯებს ყველა სექტორისთვის, რაც არღვევს, მაგალითად, ფინანსურ ტრანზაქციებს, კომერციას და ინდუსტრიას. გათიშვით პროვოცირებული ეკონომიკური შოკები იგრძნობა ხანგრძლივი დროის განმავლობაში, რაც მნიშვნელოვნად ამწვავებს ადრე არსებულ სოციალურ და ეკონომიკურ უთანასწორობას. გამორთვა ეფექტურად აღრმავებს ციფრულ უთანხმოებას ქვეყნებს შორის და ქვეყნის შიგნით.

არსებობს მთელი რიგი მცდელობები ინტერნეტის გათიშვის ეკონომიკური ხარჯების გასაზომად, რომელთა დიდი ნაწილი ნაწილობრივ ვარაუდია, რადგან არაფორმალური სექტორის დიდი ნაწილი, როგორც წესი, არ შედის ასეთ გაზომვებში. არაერთ ინტერვიუში გამოავლინდა, რომ ქალების მიერ ელექტრონული კომერციის გამოყენება უარყოფითად აისახება მათ ფინანსურ კეთილდღეობაზე, როდესაც ინტერნეტი გამორთულია. მაგალითად, ირანში ქალები ყიდიან და ავრცელებენ ხელნაკეთ ნივთებს და ხელნაკეთ საკვებს ინდუსტრიის/ელექტრონული კომერციის ონლაინ პლატფორმების მეშვეობით (ფეისბუქი და ტელეგრამი). ინტერნეტის გამორთვამ კი ეს შეაფერხა.

ემოციური კეთილდღეობა

ემოციური კეთილდღეობის დაზიანება ჩვეულებრივი რეაქციაა ინტერნეტის გამორთვაზე, როგორც ადამიანების მიერ, რომლებიც განიცდიან ინტერნეტის გათიშვით გამოწვეულ საფრთხეებს, ასევე დიასპორის წევრების მხრიდან.

პაკისტანურ პუბლიკაციაში FATA-ს ხანგრძლივი მუშაობის შეწყვეტის შესახებ სტატიაში ნათქვამია, რომ „ქალები, რომლებიც უკვე ღრმად დაუცველნი არიან პაკისტანის საზოგადოებაში, როგორც მთლიანობაში, კიდევ უფრო იჩაგრებიან ტომობრივ რაიონებში. მათი მობილურობა ძალიან შეზღუდულია და ინფორმაციაზე წვდომა ახლა დახურულია. უფრო მეტიც, FATA-ს ბევრი მამაკაცი საცხოვრებლად ყურის ქვეყნებში გადადის სამშენებლო ობიექტებში მუშად სამუშაოდ. ინტერნეტის გათიშვამდე ადგილობრივმა მეწარმეებმა გახსნეს ინტერნეტ კაფეები, რომლებითაც ადამიანებს საზღვარგარეთ ნათესავებთან ურთიერთობა შეეძლოთ. ახლა, როცა ეს კაფეები აღარ არსებობს, ადამიანები იძულებულნი არიან თვეობით დარჩეს ოჯახის წევრებთან ურთიერთობის გარეშე“.

გამოკითხულმა რესპონდენტებმა, რომლებიც ცხოვრობდნენ თავიანთი მშობლიური ქვეყნების (ირანი და ვენესუელა) ფარგლებს გარეთ, განაცხადეს ემოციური დისტრესზე, იმის გამო, რომ მათ არ შეუძლიათ შეინარჩუნონ კონტაქტი ნათესავებთან, განსაკუთრებით ქალებთან, სოციალური/პოლიტიკური არეულობის დროს.

გავლენა განათლებაზე

უსაფრთხოებაზე, სამუშაოსა და ემოციურ კეთილდღეობაზე ზემოქმედების გარდა, კვლევამ აჩვენა, რომ ინტერნეტის გამორთვის დროს არსებობდა განათლების გენდერული

First Student Conference: “Gender Dimension of CyberSecurity”

პირველი სტუდენტური კონფერენცია: „კიბერუსაფრთხოების გენდერული განზომილება“

განზომილება. მაგალითად, FATA-ს ერთ-ერთმა რესპონდენტმა აღნიშნა, რომ ინტერნეტის გათიშვამ ადამიანებზე ანალოგიურად იმოქმედა, მაგრამ პატრიარქატისა და კულტურული საკითხების გამო, არსებობს/იყო განსხვავებული ეფექტები. მაგალითად, ქალებს არ აქვთ დიდი წვდომა განათლებაზე მთელ პაკისტანში და განსაკუთრებით ტომობრივ რეგიონებში. ინტერნეტი დაეხმარა ქალებს განათლების მიღებაში და ახლა, როცა ის გამორთულია, მამაკაცებს ჯერ კიდევ აქვთ წვდომა სკოლებზე, ქალებს კი არა. ქალებს მოუწიათ სკოლების/კოლეჯების მიტოვება.

დასკვნა

ინტერნეტის გათიშვა, როგორც იარაღი გაჩნდა მას შემდეგ, რაც ციფრული სამყარო სულ უფრო მნიშვნელოვანი და არსებითი გახდა ადამიანის მრავალი უფლების რეალიზაციისთვის. ინტერნეტის გამორთვა წარმოუდგენელ ზიანს აყენებს, როგორც მატერიალური, ისე ადამიანის უფლებების თვალსაზრისით. როდესაც სახელმწიფო თიშავს ინტერნეტს, ადამიანებიც და ეკონომიკაც განიცდის ზარალს. სამუშაო ადგილების, განათლების, ჯანმრთელობისა და პოლიტიკური მონაწილეობის ვირტუალური ხარჯები პრაქტიკულად ყოველთვის აღემატება ნებისმიერ მოსალოდნელ სარგებელს.

რასაც ეს სტატია ნათლად ხაზს უსვამს არის ის, რომ საჭიროა სწრაფი მოქმედება ინტერნეტის გათიშვის დასასრულებლად, მათ შორის მათი ზემოქმედების უფრო თვალსაჩინო მოხსენების გზით, ჩართული კომპანიების მეტი გამჭვირვალობის გზით და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ჩვენ ყველა დავიცავთ მჭიდრო კავშირს თვითნაკეთი შეფერხებისგან.

ლიტერატურა

1. Why Gender Matters in International Cyber Security“, April 2020, pg 2
https://www.apc.org/sites/default/files/Gender_Matters_Report_Web_A4.pdf
2. KeepItOn in times of war: Sudan’s communications shutdown must be reversed urgently“, February 9, 2024
<https://timep.org/2024/02/09/keepiton-in-times-of-war-sudans-communications-shutdown-must-be-reversed-urgently/>
3. “Why internet shutdowns are even worse for women“, 8 MARCH 2022
<https://www.accessnow.org/internet-shutdowns-international-womens-day/>
4. Internet shutdowns: UN report details ‘dramatic’ impact on people’s lives and human rights“, 23 June 2022
<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/06/internet-shutdowns-un-report-details-dramatic-impact-peoples-lives-and-human>